

ՄԱՐԹԱԹԵՐԹ

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Զուարճալիք

ԺԴ Տարի, Թիս 21

ՄԱՐԹԱԹԵՐԹ

29 Նոյեմբեր, 1897

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ. — Ծաղիկի բաժանորդագիրն է **Տարեկան՝** Պոլսոյ համար 40, Գաւառներու համար 50 դրամ. : **Վեցամսեայ** Պոլսոյ համար 25, Գաւառաց համար 30 դրամ. : **Հասը 30 վարայ :** Բաժանորդագրութիւնը թիւ վրայ է, տարեկան բաժանորդները պիտի ստանան **52** եւ վեցամսեայները **26** թիւ Ծաղիկի : Պաշտօնական Գրաստունը յանձն կ'առնէ հասուցանել բաժանորդներուն վճարները :

Եւ Գաւառացի բաժանորդները ո'ր եւ է արգելի հանդիպի : Բաժանորդներն իրաւունք ունին 100 այցեխարս նուէր ընդունելու : Բայց Եւրոպայի վերաբերեալ յօդուածներ եւ քղաքական խորհրդարանը կ'ընդունուին : Ծաղիկի վերաբերեալ ամէն ինչ պէտք է ուղղել Պաշտօնական Գրաստունը, Կ. Պոլիս, Սուրբան Համամ, թիւ 14 :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Հանութեամբ կը ծանուցանենք մեր արգոյ ընթերցողներուն քե՛ր այսօրուրն սկսեալ «Ծաղիկ» ի խմբագրութեան կանգամակցի Պետրոս ԷՖ. Համամեան, որու «Պէտիկ» ծածկանունն սակ, Ծաղիկի, ինչպէս նաեւ զանազան թերթերու մէջ, հրատարակած սրամիտ յօդուածներն շատերու կողմէ գնահատուած են :

Մեր խմբագրութեան վրայ սոյն կարեւոր յաւելումն ընելով կը վստահեցնենք մեր Պատ. ընթերցողները քե՛ր «Ծաղիկը» առաջուրնէ աւելի շահեկան, հետաքրքրաշարժ եւ զաւարճալի ընելու համար ամեն միջոցներ ապահովուած են :

Այս առթիւ կը յաւելումք որ, եթէ «Ծաղիկ» ի միջոցները ներեն, մտադիր ենք յառաջիկային *գրական*, եւ նոյն իսկ *դրամական* մրցանակներով վարձատրել լաւագոյն եւ էն շահեկան յօդուածոց հեղինակները :

ՏԵՐՈՒՆԻՅԻՆ «ՄԱՐԹԱԹԵՐԹ»

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՍԻՍԹԷՄ

Վաճառականութիւննիս, արհեստնիս, արուեստնիս վերջապէս ինչ որ կ'ընենք ապրելու համար Գերմանացւոց ձեռքն անցաւ. կարծես ասոնք չէին բաւեր, հիմա

ալ անհրեւութաբար ձեռքերնին, ոտքերնին ու գլուխնին մեր դպրոցներուն մէջ խոթեր են : Հաւատացէ՛ք որ եթէ ասանկ շարունակէ մեր եկեղեցիներն ալ Գերմանական պիտի ըլլան :

Գերմանական սիսթէմ ծախող քանի մը «բանի վերայ» մարդիկներ մէջտեղ ելեր են, ու ցաւալին ալ այն է որ յաջողեր ալ են, ու գերմանական սիսթէմով կառավարել կուզեն մեր դպրոցները :

Բայց ալ աւելի զարմանալի բան մ'ալ եթէ կայ այն ալ ծախած սիսթէմներուն գերմանական չըլլալն է :

Քիչ մը մտիկ ընենք սա մանկավարժները (Մանկավարժութիւնը Գերմանացւոց մէջ ծագում առած է, կ'ըսեն) :

— Էֆէնտիմ, ի՞նչ ըսել է տղաքները ծննդ, ի՞նչ ըսել է դպրոցէն արտաքսել : Պէտք է անոնց հետ քաղցրութեամբ վարուիլ : Ասոնք ալ խորհելու, զգալու, դիտելու, կրթուելու, ուսանելու հակամէտ են : Տղայոց այդ բնազդները մարելու չէ : Անոնց հետ պէտք է վարուիլ իրրեւ եղբայր, իբրեւ բարեկամ եւ մանաւանդ իբրեւ մեծերիւմ բարեկամ, թող տալու է անոնց որ ազատ համարձակ խօսին (սրպէս զի իրենց Ուսուցիչները նախատելու չափ առաջ երթան) : Անոնց քէյֆին դպչելու չէ. (եւ օրը երկու սիկատա, երկու խահուէ, եւ իրիկունքէ իրիկուն ալ մէյ մէկ գարեջուր տալու է :

Բայց Գերմանացիք ասա՞նկ կ'ընեն :

Ես չառ մօտէն գիտեմ որ երբ աշակերտ մը անառակ է, անկարգ, ըմբոստ է, սոսկալի կից մը, ապտակ մը կուտան եւ մինչեւ իսկ դպրոցէն դուրս կը վճարեն, երբ կը տեսնեն որ անուղղայ է, Վերջին ծայր խտտութիւն եւ կարգապահութիւն կը տիրէ իրենց դպրոցներուն մէջ :

Ուրեմն մեր դպրոցները Գերմանական սիսթէմ չունին : Ուրախ ենք որ չունին, թէեւ ծնծող վարժապետներ ունին :

Եւ քանի որ Գերմանական սիսթէմ չունին ի՞նչ սիսթէմը կը հետեւին: Մանկավարժական պիտի ըլլայ: Գէթ այսպէս կ'ըսուի: Լաւ, պահ մը ընդունինք թէ այնպէս է: Բայց մանկավարժութեան համար հաստատուած, որոշուած եւ ընդունուած օրէնքները եւ կանոնները մանուկներու համար են: Գերմանացին կ'ըսէ Kinder-Garten. Անգլիացին՝ Childrens' Garden. Գաղղիացին Jardin des enfants. Հայերն ալ՝ Մանկավարժացի, Խիստ բացորոշ է ուրեմն որ մանուկները կրթելու համար հաստատուած են ատենք եւ ոչ թէ 18, 20, եւ մինչեւ իսկ 25 տարեկան խոշորները:

Բայց մեր հայ Մանկավարժները իրստ ընդարձակ կերպով ըմբռնած են Մանկավարժութիւնը, եւ կ'ուզեն այնպէս վարուիլ մեծերուն հետ ինչպէս փոքրերուն հետ: Ի՞նչ կ'ըլլայ, կամ կ'ըլլայ կոր արդիւնքը: Այցելէ՛ մեր թաղային, եւ մասնաւոր վարժարանները եւ պիտի տեսնես թէ 15էն 22 տարեկան աշակերտներ՝ մէյ մէկ՝ աւսփան կարէ՛ (չփայցած) եղած են: «Պատմութեան դաս չեմ տաներ» կ'ըսէ մէկը: ուրիշ մը «Աշխարհագրութիւնըս ալ ի՞նչ է» կ'ըսէ: Երրորդ մը՝ Ուսուցիչին երեսն ի վեր «մենք այսպէս կ'ուզենք» կը պօռայ, չորրորդ մը՝ թուարանութեան դասի ատեն՝ բնական պատմութեան դասը կը պատրաստէ: Վերջապէս մեծ մասը, դասի պատեն կը խօսի, կը խնդայ, կը կատակաբանէ եւն: Եւն: Կը բողբոս Տնօրէնութեան կամ հսկողին: Առնելիք կամ առած պատասխաններդ ուս տեսակ ոչնչաբանութիւններ են:

Էֆէնտիմ պէտք է գիտնալ որ այդ աղաքները մեծերուն պէս հոգի, միտք, սիրտ եւ մարմին ունին (իրա՞ւ. վա՛յ անպիտան, չէի դիտեր կոր): Ասոնք ալ կ'զգան, կը խորհին, կը մտածեն (ասոնք գիտէ՛իր, սիրելի ընթերցող): Անոնց հետ հեղութեամբ, քաղցրութեամբ, շոյելով, փայփայելով վարուելու է: Անոնց ամեն մէկ խօսքերուն կարեւորութիւն տալով, ամեն մէկ հարցումները ինկատի առնելով յարմարագոյն պատասխանները տալու է: Ի՞նչ կ'ըսես ընթերցող, եթէ աս տեսակ բաներ պատահին զդրոցի մը մէջ. զոր օրինակ:

Թուարանութեան դասի ատեն, երբ աշակերտ մը յանկարծ «Միւսի՛ւ. ուրիշ զպրոց ալ դաս կուտա՞ք» կը հարցնէ: Դասատուն պէտք է պատասխան տայ: Երկրորդ մը կը հարցնէ, «Միւսի՛ւ, Ա՛. ը չէ նէ դուք աւելի ազէկ գիտէք թուարանութիւնը: Պատասխան մը տալու է: Երրորդ մը, «Փողոցին շուները ինչո՞վ կ'ապրին, Միւսի՛ւ»: Դասատուն բարկութեամբ մը, «Ձեմ գիտեր» պատասխանեց մի, «բանը բուրդ» է:

Եւ ասոնք, ինչպէս նաեւ ուրիշ խել մը «Աստուած վերջը բարին ընէ» սիսթէմներ մուտ գտած են մեր վարժարաններուն մէջ, ուրկէ կ'ապաստենք եւ կը յուսանք կրթուած եւ ըստ բաւականին ուսեալ աղաքներ...:

Մե՛ղք մեր տուած դրամներուն:

ՄՐԱՄԻՏ ՄԱՏԱԿՈՐԱՐ ՄԸ

(ՍՐԵԽԵԼԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ)

Ժամանակաւ հարուստ մարդ մը՝ մատակարար մը ունէր:

Հարուստ աղան 5-6 տարի իւր մատակարարը իր ծառայութեան մէջ գործածելէ վա՛րջ օր մը կը նշմարէ թէ իւր այդ ծառան, զոր հաւատարիմ՝ կարծած էր, ցցուցած հաշիւներուն մէջ արտասովոր եւ չեղած ծախքեր անցուցած էր:

Աղան կը բարկանայ ու կը հարցնէ, «Ըսել է որ մինչեւ հիմա այսպէսով բաւական ատուի չորթած ես ինձմէ, քանի որ ցցուցած հաշիւներուդ մանրամասնութիւնը չէի հարցնեմ»:

Մատակարարը կը խոստովանի իւր յանցանքը:

Մեր խաւնէջան աղան կը հրամայէ իրեն որ անմիջապէս դուրս ելնէ: Բայց վնասելով հանդերձ ուրիշ պատիժ մըն ալ տալ ուզելով հրաման կ'ընէ որ մատակարարին ամբողջ զէմքը մեղրով ծածկեն եւ պարտէզին մէջտեղը կեցունեն:

Անհաւատարիմ սլաշտօնեան պարտէզը կը տարուի, ուր գրեթէ մէկ վայրկեանի մէջ քանի մը հարիւր ճանճեր կուգան կը լեցուին իւր մեղրոտ դէմքին վրայ: Խեղճը շատ կը նեղուի:

Աղային աղան որ պատուհանէն կը դիտէր, խղճալով անոր վրայ, կը վազէ քովը կ'երթայ եւ կ'սկսի ճանճերը վանել: Մատակարարը կ'ազաչէ որ չընէ: Տղան կը շարունակէ ճանճերը քշելու: Այս անգամ յանցաւորը կ'ազերսէ որ չընէ:

Աղան կը վարմանայ թէ ինչո՞ւ չուզեր որ ճանճերը իւր երեսին վրայէն քշուին որպէս զի ինքն ալ չնեղուի: Կանչել կուտայ մատակարարը եւ պատճառը կը հարցնէ:

«Տէր իմ», կը պատասխանէ մատակարարը, «Պատճառը սա է որ, զէմքիս վրայ գտնուող ճանճերը կշտացած են որով ինձ նեղութիւն չեն տար: Իսկ եթէ անոնք վնասուին այն ատեն անօթիները դալով շատ ուխտի տանջին զիս»:

Տէրը հասկնալով այդ պատասխանին արամտութիւնը ներեց անոր եւ վերահաստատեց զայն իւր պաշտօնին մէջ:

ՆՄՈՅԵ ՄԸ ԴԱՐԱՎԵՐՋԻԿ ԿԱՄ ԺԱՄԱՆԱԿԻՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵՒՆ

Կը սիրէի զնէ, ա՛հ, զեղ ամուռ: Առաջին անգամ հանդիպեցայ նէրա՝ սալօնի մը մէջ: Պօրէ մընէր: Դէմքը, մարմինը, վերջապէս իւր ամբողջութիւնը սէսիլազան էր: Երկրորդ անգամ ուրիշ սալօնի մը մէջ տեսայ զնէ: Եթէ քեք-ա. քեք մը չնորհէր ինձ... Տեօ մօ, այո, տեօ մօ պիտի բաւէին pour me faire le plus heureux des hommes:

Երրորդ անգամ... բայց... օհ, ֆուս ալ պիտի մնայ այդ, բայց ոչ, նէ էր, այո, elle même: Բայց գիտէ՞ք ո՞ւր հանդիպեցայ իրեն, եւ ի՞նչ զղեստեցողով: Շրջա-

զղեսար փռու-փռու չունէր: Գլուխը շարք չէր դրած: Բառփխւմ չէր քսած վրան: Այո՛, դիտէք ուր հանդիպեցայ իրեն... Մեր տունը... շէն ուն, մօն աւելի, քրոջս (մօտիւսթ մը) քով իրրեւ արթունթի եկած էր: ... Ֆիլիթսը՝

Քէլ իլլիւզիօն՝

(Վերոյգրեալ յօդուածէն բան մը չհասկցողները (Պօլսեցի թէ Գաւառացի) կրնան խմբադրատունս դիմելով՝ Գաղ-Հայ. մէկ մէկ լսողիբը եւ Գաղ. քերականութիւն մը գնել: Շատ գնողներուն զոհացուցիչ զեղչ):

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԾԻԾԱՂԱՇԱՐԺ ԿՈՂՄԵՐԸ

Քանի որ մեր մէջ շատ քիչեր լրագրիներուն մէջ դրուած ազգարարութիւնները կը կարդան, հետեւաբար շատեր չեն գիտեր թէ ասոնց մէջ երբեմն ծիծաղաշարժ բաներ կան, չարադրութեան կամ տպագրութեան սխալներուն կամ «զօրաւոր ուղբում» մը ընելու հետեւանօք:

Ահա քանի մը նմոյշներ:

— Յիշեալ վաճառատան մէջ կը ծախուին զանազան տեսակ վառարաններ, վերջին նորաձեւութեանց համեմատ, ամենակատարեալ սխալէմներով, որոց չորսիւ վառելափայտի մեծ խնայողութեամբ հանդերձ, տաքութեան ամենաբնական եւ ծախսե քաջարձակապէս զեղծ^(*) միթնորստ մը կը գոյանայ...

— ... շատ անգամ ամուլ կարծուած կիներուն մնայ ըլլալու երջանկութիւնը կ'աւետէ, յիշեցնել կուտայ հրեշտակին՝ Մարիամի աւետելը թէ. եւն, եւն, ի՛նչ հրեշտականման դայեկ...

— «Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող եմ փորձեր ընել», կ'ըսէ բժիշկ մը, ձկան իւղի մը համար եղած ուղբումի մը մէջ:

— «Սիրանէյ Նովիկ (զօր պէտք է կարդալ Սիրանի Նօուիկ) եւ ընկերութեան ներկայացուցիչն է դրամարկղերու մեծ Միլնէր գործարանին»: Ի՛նչ ըսել է:

Բայց կարծեմ հետեւեալին «ոտքին եկող» չկայ:

«Մինկրէլի չոգեհաւը Նօվօրօսսիսը պիտի ուղեւորի հանդիպելով Սամսոն, Կիրատոն, Տրապիզոն եւ Պաթում, Հոկտ. 26 ին իրիկուան ժամը 4 ին ! ! »

Կ'երեւի թէ Մինկրէլի ամենուրեք է. վասն զի մի եւ նոյն օրը, մի եւ նոյն ժամուն չորս նաւահանգիստները պիտի գտնուի:

ՄԱՆՐ ՄՈՒՆՐ

Անդղիոյ մէջ գիշեր տառն եթէ ոստիկան մը փողօցի մէջ թափառաշրջիկ մը տեսնայ եւ ստուգէ թէ պառկելու սենեակ մը վարձելու չափ վրան ստակ չունի, կը բանտարկէ զայն: Բայց եթէ այդ գատարկապողտին վրայ պէտք եղած դրամը գտնուի այն տառն ազատ կը թողուի:

Դարձեալ, Անդղիոյ մէջ, մարդ մը ազատ է աղետգի ջուր նետել՝ առանց հրամանի իւր տունը մանող ո եւ է

մէկու մը երեսին, պայմանաւ որ այդ անակնկալ հիւր օրինաւոր պատճառներ չունենայ իւր այցելութեան համար: Բայց եթէ այդ հիւրը մաքուր ջուրի «տուչ» ով մը պատուես, անմիջապէս տուգանքի կ'ենթարկուիս «մաքուր ջուր վառնելու» համար:

Եթէ գինեատուն մը երթաս եւ կատսօնին ըսես, «Հաճեցէք գաւաթ մը գարեջուր տալ ինծի», ընաւ պարտաւոր չես իմած գարեջուրիդ գինը վճարելու: Եւ եթէ զեռ 21 տարեկան չես, օրէնքը չկրնար բռնադատել զքեզ որ ծիւղափաճառի մը ունեցած պարտքդ վճարես, թէեւ մուշտակէ վերարկուի մը համար ըրած պարտքդ ըստ օրինի պէտք ես վճարել:

Անդղիացի մը ամուսնացած կրնայ ըլլալ Անգլիացի դուրս (Անգլիական գաղթականութեանց մէջ), եւ նոյն իսկ Մանչի ծովը գտնուող կղզիներուն մէջ, բայց Անգլիոյ հողին վրայ միշտ «ամուրի» կը նկատուի առաջի օրինաց:

Եւրոպական թերթ մը՝ զիրար լսորեւելու համար զանազան երկիրներու մէջ դործածուած ձեւերը սա պէս կը նկարագրէ:

Արաբացիք 7—8 անգամ ձեռք կը թոթուն. մէկ անգամը չրաւեր. եթէ, սակայն, հարուստ կամ նշանաւոր մարդիկն են իրարու հանդիպին, մի քանի անգամներ զիրար կը գրկեն եւ կը պաղտունին, նաեւ իրենց ձեռքերն ալ կը պաղեն:

Թուրքիոյ մէջ բարեւը սապէս է. ձեռքը կուրծքին տանիլ յետոյ ճակատին, ինչ որ թէ չնորհալի եւ թէ յարմարագոյն ձեւն է:

Պիումայի մէջ (Հնդկաստան), երբ էրիկ մարդ մը կնոջ մը հանդպի, իւր քիթը եւ բերանը անոր երեսին կը մօտեցնէ եւ երկար չունչ մը կ'առնէ, կարծես անուշ «էքսթիոն» մը հոտուրտալու պէս: Եթէ ռաբօրինակ բան մը կայ, բերանը երեսին այդչափ մօտ տանելով կնոջ եւրեք չհամբուրեն է:

Եւրոպիոյ մէջ շատ տեղեր քաղաքավարութեան նշան մ'է կնոջ մը ձեռքը համբուրելը:

Իտալիոյ մէջ այդ արտօնութիւնը արուած է միայն մօտ ազգականներու, մինչդեռ

Ռուսիոյ մէջ կնոջ մը ճակատը համբուրելու չափ ընդարձակուած է այդ արտօնութիւնը:

Ես ալ իմ կողմանէս աւելցնեմ, Հայոց մէջ բարեւ տալը ամօթ բան է:

* * *

1900 ի Յուլիանդէսը:

Շատ քիչեր գիտեն թէ Գաղիոյ Երեսփոխանական ժողովը 100,000,000 ֆրանք քուէարկած է Բարիգեան Յուլիանդէսին համար: Այդ գումարին երեք քառորդը հազիւ չինութեանց պիտի բաւէ: Վարչական ճիւղին համար 7,500,000 ֆրանք եւ այդչափ մ'ալ պահեստի համար 2,500,000 ֆրանք պիտի ծախսուի պարտէզներու, աւազաններու, աղբիւրներու եւ արտաքին զարգարանքներու, եւ 800,000 ֆրանք ելեքտրական լոյսերու հա-

մար : Պաշտօնեաները 4,000,000 ֆրանք պիտի առնեն . բայց բացէն ալ՝ բօլիսներու, ջրհանկիրներու եւ մաքսի պաշտօնեաներու 1,500,000 միլիօն ֆրանք պիտի վճարուի : Զանազան տոմսակներու համար 800,000 ֆրանք :

* * *

Առօն Սմիթ (Թէքսաս-Ամերիկա), Տէր եւ Խմբագիր «Թայմզ-Ռիվիու» անուն թերթին, ձեռքերէ զուրկ է : Այսու հանդերձ իւր խմբագրականները կը գրէ մատիտով կամ գրիչով զոր ակռաներովը կը բռնէ : Ա. Սմիթ գրի մեքենայ մ'ալ ունի զոր կը գործածէ իւր ոտքերուն մատներովը :

* * *

Ահա քանի մը գումարներ զորս զանազան առթիւք ներ կը քաշեն հարուստ անձերէ երբ մասնաւոր երեկոյթներու զանուին : Խօսքերնիս Անգլիոյ եւ Գաղիոյ վրայ է :

Տիկին Մէլլա երգչուհին վերջերս 13 անգամ երգած է զանազան երեկոյթներու մէջ եւ իւրաքանչիւր անգամ ստացած է 300 Անգլիական ոսկի :

Տիկին Իի'մզ մէկ գիշերուան մէջ 200 Անգլ. ոսկի, եւ Քալվէ ատկէց աւելի :

Բատէրէվսքի (հռչակաւոր դաշնակահարը) մէկ գիշերուան համար 1000 Անգլ. ոսկի առած է Ամերիկացի միլիօնատէրէ մը :

Եւ դեռ կան շատ մը դերասաններ եւ դերասանուհիներ որոնք խոշորկեկ գումարներ կը քաշեն Եւրոպայի մէջ :

Մեր սաղանդաւոր եւ մէկ հատիկ Մնակեանն ալ մեր անտարբեր հայերուն տեսքը կը փաշտէ կոր ձրիաբար :

Զ Ո Ւ Ա Ր Ճ Ա Լ Ի Ք

Նա. — Քեզի բան մը ըսեմ, եկուր փոխադարձ հիացման ընկերութիւն մը կազմենք : Ես, զոր օրինակ, կը հիանամ ձեր գեղեցիկ աչքերուն վրայ, դուք :

Նէ. — Ձեր նուրբ ճաշակին վրայ :

* * *

Զօրպանին. — Նոր գրագիրը ի՞նչպէս է, Տոմարա-կալութիւն գիտէ՞ կոր :

Ա. Գրագիրը. — Ամենեւին, էֆէնտիմ, բայց պէտք է գիտնալ թէ այդ նորեկը ասկէ առաջ ուրիշ բան ըրած չէ, բայց եթէ թաղային վարժարաններու մէջ Տոմարա-կալութեան դաս տալ :

* * *

Բժշկական քննութիւնէ մը վերջ :

Հիւանդը. — Ուրեմն, կը կարծէք որ «սիւմաթիզմ» ունենամ :

Բժիշկը. — Հըմ, ը՛ր ը՛ր, տարեկան ո՞րչափ կը չահիք :

Հ. — 100 ոսկիի չափ :

Բ. — Ոչ, Ուաքերնիդ ցաւցուցեր էք, չուսով կանցնի :

* * *

Երիտասարդ բանաստեղծը. — Կարդացի՞ք բանաստեղծութիւնս, խմբագրապետ էֆէնտիմ :

Խ. Այո : Մեր օգնական խմբագիրները բաւական վիճարանեցան սա կէտին վրայ թէ այդ բանաստեղծութիւնը լացունելու թէ խնդացունելու համար շինուած էր : Վերջապէս միահամուռ կ'որոշեն վառարանը նետել՝ փորձելու համար, եւ կը տեսնեն թէ լացունելու համար է եղեր . . . :

Ե. Բ. — Բայց, կ'աղաչեմ, ինչպէ՞ս. ինչո՞ւ :

Խ. — Վասն զի ձեր բանաստեղծութիւնը այնչափ լեցուն է եղեր արցունքներով որ վառարանը մտնելուն պէս մէջի կրակը մարեր է . . . :

* * *

— Իմացա՞ր վերջին գիւտը :

— Ո՞րը :

— Մարդուս մարմինը տաք պահելու համար թուղթ կը գործածեն կոր :

— Ատիկա նոր գիւտ մը չէ :

— Ինչպէ՞ս :

— Անցեալ տարի 30 օրէն վճարելու համար ստորագրած մէկ թուղթի մինչեւ որ վճարեցի նէ արիւն քրտինքը մտայ :

* * *

Ռուսիացին. — Մեր երկիրը այն աստիճան ցաւատ կ'ընէ որ վառարանին մէջէն դուրս ելած բոցերը կը սառնին, որով ստիպուած ենք միշտ կացինով կոտորելու այդ սառած բոցերը :

Եգիպտացին. — Ատիկայ բան մը չէ : Մեր երկրին մէջ հաւերուն սառոյցի կտորներ կը կերցնենք, որպէսզի խաշած հաւկիթ չածեն :

* * *

Երեք Գաղիացիներ զբօսնելու եւ նոր տեղ մը տեսած ըլլալու համար Լոնտոն կ'երթան, բայց Անգլիերէն բառ մը իսկ չգիտնալով խօսք մէկ կ'ընեն որ՝ ինչ բառ կամ խօսք մը որ ականջնուն հասնի՝ մտքերնին պահեն, եւ այսպէսով բառերու եւ խօսակցութիւններու քիչ մը պաշար ունենան որպէս զի բոլորովին տգէտ չկարծուին :

Այս որոշումով կ'սկսին փողոցները պտըտիլ երբ «Երեքնիս մէկէն» (all three of us) խօսքերը կը լսեն : Իսկոյն բառիգիշտութեան մէկը այդ բառերը կը կրկնէ եւ կ'ըսէ թէ միտքը պահած է :

Քիչ մը յետոյ «հինգ շիլլինի համար» (for five shillings) բառերն ալ՝ երկրորդ ընկերը կը տեղաւորէ իւր մտքին մէջ :

Եւ վերջապէս «գիտէի թէ անանկ պիտի ըլլար» (I knew it would come to this) բառերն ալ երրորդ Գաղիացին խելագատակին մէկ կողմը կը հաստատուին :

Անգլ. լեզուի այս փոքրիկ պաշարով մեր «ժէճ» ժանաները քաղաքէն դուրս ելնելով, դաշտի մը վրայէն անցած ատեննին գետինը փռուած մարդու մը կը հանդիպին : Սոսկմամբ կը տեսնեն որ մարդը սպաննուած էր : Իրենց մէջ զանազան կարծիքներ փոխանակած ատեննին «բօլիսմէն» կը հասնի, եւ հետեւեալ խօսակցութիւնը կ'սկսի :

- Բօլիսմէն. — Ո՞վ սպանեց այս մարդը :
- Ա. Գաղ. — Երեքնիս մէկէն :
- Բ. — Ինչո՞ւ համար :
- Բ. Գաղ. — Հինգ չիլինի համար :
- Բ. — Երեքնիդ ալ պիտի կախուիք :
- Գ. Գաղ. — Գիտէի թէ անանկ պիտի ըլլար :
- Մնացեալը ընթերցողը թող գուշակէ :

ԱՅՍ ՀԻՍԱՊՈՎ ՄԵՆՔ ԶԵՆՔ ԿՐՆԱՐ ԿԱՐԳՈՒԻԼ

Ճանրմ պապա Միհրդատ, աշխարհք կարգուիմ տէյի կը խենդենան կոր, դուն ինչու չես կարգուիր կոր :

— Ես քեզի ի՞նչ ըսի պէ աղբար, ինչպէս ըսեմ քի հասկնաս, հիմա ըսենք քի կարգուեցար, կնիկդ մէկ ֆիստան մը չո՞ղեր, փէք անանկ վար բան մը չըլլար ես. էն քիչը արշընը 12 ղուրուչ օլսուն պիտի ըլլայ քու պատիւդ է :

— Անանկ է ես :

— Մէկ ֆիսթանին 30 արշըն կ'երթայ կոր, վրայի ճարոնէ մօնկօլին հետ կ'ընէ 360 ղուրուչ :

— Անկից ի՞նչ կ'ըլլայ :

— Վաթսուն ալ կոճակ, աստառ, էպրչիւմ ֆիլան, կ'ընէ 420 :

— Ասկից ի՞նչ կ'ըլլայ :

— Պէ աղբար խօսքին սօնը նայէ սէ հիսապը կը հասկնաս, սա 420 ը պէլլէմիշ ըրէ քի չմոռնաս :

— Էյ տահա :

— Ի՞նչ կ'ընէինք կոր :

— 420 միաքդ պահէ ըսիր :

— Հա աղէկ ըսիր, ան ֆիստանին կարողչէք ալ կ'ուզէ երկու ոսկի, քի երկու հարիւր :

— Ի՞նչ կ'ըսես աղբար, իրեն բանը գործը ի՞նչ է :

— Իրեն բանը գործը ի՞նչ է մի, աստուն երեքին չորսին կ'արթնայ, կէս սահաթ երեսը կը լուայ, սահաթ մը խահվէալթը կ'ընէ, քիչ մը կը նստի ցորեկ կ'ըլլայ, հացը կուտէ, խահվէն կը խմէ, սահաթը եօթն, եօթն ու կէս, կ'ըլլայ անճախ մազերը կը շտկէ, երեսը կը բուտայէ, քիչ մ'ալ կը կարմրէ, վրան կը հագնի, եւ սահաթը տասը կ'երթայ, քիչ մը սիրտը բացուի տէյի չիտակ ճամբան կը պտտի, հոս ու հոն նայիմ ըսելիքէն իրինկուն կըլլայ, եւ գիշերը մինչեւ վեցը եօթը կը նստի էյլէնճէյի, եւ այսպէս կը շարունակէ ամէն օր, հէլպէթտէ ալ կար կարելու ժամանակ կը մնայ :

— Էյ ըսել է քի չորս հարիւր քսան, երկու հարիւր վաթսուն ալ 680 :

— Աս է նէ բան մը չէ :

— Ճանրմ աստար ըլլայ նէ ես ալ խայիլ եմ, դուն ալ մէկալն ալ :

— Տահա ի՞նչ մնաց որ :

— Ի՞նչ կ'ըսես աղբար, տահա մենծ էչը Խիւրը մոռցանք :

— Աղաս, անդին բան մը չմնաց նէ, մենծ էչը ի՞նչ է :

— Սուարէ, պալօ, եւայլն մասրաֆները ո՞ւր դնենք :

— Ա՛հ ալ կայ մի ես, թող չերթայ էֆէնտիմ, թող տունը նստի :

— Եղբայր, զահէր կ'ըլլայ, ամենուն կնիկը կ'երթայ, աս չերթայ նէ վերջը չիտակ Պասրիարքարան դատաստանական խորհուրդին կ'երթայ :

— Ի՞նչ կ'ըսես եղբայր, հոն ալ պտտելու տեղ է ինչ է, ի՞նչ կ'ըսէ հոն կ'երթայ տէ :

— Ինչ պիտի ըսէ մի, իֆթիրա կ'ընէ, գիշերները քէօր գինով կուգայ ինծի կը ծեծէ կ'ըսէ, այս մարդը չեմ ուզեր վէսսէլամը կը դնէ, ժողովուրդին ասջին խայտառակ կ'ըլլաս վէսսէլամ :

— Տահա բան մը մնաց մի :

— Բան մը չմնաց մի՛, վեց օրական պէտք է կէս օխայ պօնճուլի շարելու ֆիստանին կուտային վրայ, սիրէմը 15 փարայէն եթմիշ ու կէս տահա 680 ալ 752 ու կէս, վեց մէճիտիյէ ալ կիւնտէլիկ ամէնը մէկէն կ'ընէ 905 ու կէս, ես էթրաֆի շէրիտը, թանթէլան, քսան երկու արշըն ալ ան պէտք է եօթական ղուրուչէն 154 ղուրուչ ալ ան կ'ընէ եղաւ 1059 ու կէս մէկ ֆիստանը :

— Տահա ինչ մնաց որ զաթը գլխէն տէյ ոտքը մէկ ֆիստանը կ'երեւայ :

— Նա՛սրլ, նա՛սրլ, այդ ֆիստանին ուղուհն նոր մօտա ծաղիկը պօլ չաբիտա մընալ կ'ուզէ գլխուն, երկու ոսկի ալ ան կ'ընէ եղաւ 1449 ու կէս, էյ ձեռքին ալ ան լէնկը կանթ մը կ'ուզէ, 32 ու կէս, մէկ շէմիյէ նոր մօտաներէն, կէօզլիւկ մը կէս ոսկի ալ ան, եղաւ 1976 :

— Էյ տահա :

— Կայնէ նայինք տահա ի՞նչ եղար, ես ոտքին սկարբինները երեք ու կէս մէճիտ, փարային բօթմէնը կէս ոսկի, տուա քիթապին ոսկոր խապով 3 մէճիտիյէ, էյ ասանկ հագուող կապուող մէկը էլպէթտէ քի ձմեռուան ժամանակը արապա մը պէտք է վիզիթայի երթալու համար, վերջապէս 40 մէճիտ կ'ընէ :

— Հիմա հիսապը ո՞ր տեղուանք մնաց :

— Հիսապ չըրի :

— Աս հիսապը 1460 ղուրուչի չափ ըրաւ, առջինով մէկտեղ կ'ընէ 3137, Տեսա՛ր հիմա, ասիկայ տարի մը չհագնիր ես, ամառուան սօն պահար մէվսիմին, ձմեռուան իւր պահարին ալ կուզէ, ըսածներս աղէկ հասկըցա՛ր, ես գնա մոմտա ալթըն շաբաթը 10 ղուրուչի ալ բուտրա կուզէ, վերջապէս ո՞ր մէկը ըսեմ, կուզէ օղլու կուզէ :

— Անանկ է նէ իրաւ էրիկ մարդոց երիւմը կնիկներն են եղեր :

— Հիմա հասկցար ա :

— Ես Մասիսին յօղուածազիրը ամէն օր կարգուեցէք կ'ըսէ նէ :

— Ինքը ինչո՞ւ չկարգուիր ուրիշին կառաջարկէ :

— Ես ան չեմ գիտեր :

— Ես ալ Պօլսոյ մէջ չեմ կարգուիր :

— Հոգիդ ուր կ'ուզէ նէ հոն կարգուէ :

— Իմ բանիս չգար :

— Անոնք բանին կուգայ, հէմ կ'ընեն ալ :

— Ես ալ խարար տուի քի չկարգուիմ :

— Զօռով չէ եւ , քէֆդ նասը կուզէ նէ անանկ ը-
րէ :

— Էյ ասոր ճարը :

— Ասոր ճարը կիրակի օր կազմին սահաթը 7 ին
8 ին տեսնուինք տէ քեզի կ'ըսեմ :

— Շնորհակալ կ'ըլլամ ձեզ , ուրեմն մնաք բարով :

— Երթաք բարով , ըսածիս պէս :

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ՎԻՋԻԹԱՆ ԵՒ ՏՕՔԹՕՐԻՆ ԲԵՉԷԹԱՆ

Գատըղիւղի մէջ մօտ օրերս ներկայացման մը նկա-
րագրութիւնն է զոր կը հաղորդեմ մեր ընթերցողաց ,
ներկայացում մը որ շատ տուներ երբեմն տեղի կ'ունե-
նան :

— Քաթին , պէօյէ պէօյէ հալիմիզնէ օլաճադ , դաչ
աղչամ տըր մասամըղ իշլէմէյօր , պիր հօլ տիւշիւն տէ
կէնէ աօքթօրը էվէ կէթիւրէլիմ :

— Սէրէնա տուտուլա պիր խապէր կէօնտէրէլիմ տէ
կէլին , օ տէր ազապ պիր հօլ ուլաուրուր , օ նէ պէճէ-
րիքի տիր քի :

— Օնուն թապիաթը այգըրը շարգատա տըր ամա օնտա
սա էկօիսթ պիր հալ վար , կէչէն կիւն վափօր իսկէլէ-
սինտէ կէօրտուլ , օ նէ պիշիմ սիւրիւնիւրէլ իտի :

— Զաթ , չաթ :

— Քաբու քի՞մ տիր կ'ըսեմ :

— Կղեմէսը պոռաւով , տուտու Սէրէնա կիւլէր զէ-
տիլէր :

— Քա խըյանէթ պիզի պու գատար ունութմադ օ-
լուր մու եւ , չիմտի սէնին լազըրտընը էտիյօրտուգ ,
միւճէրրէտ պուճա պիր շէյ օլտու հօգսա եւ կէճէ եւ
կիւնտիւղ կէլիր իտի տէտիմ :

— Ինանըրսան Գաթին , փէք իսթէր իտիմ կէլէլիմ ,
ամամ պիր թիւրիւ վազըթ պուլամայօրում :

— Հագըրն վար զըզգարնաւ , պիր լօգմա կիւլէր ,
չէօյէ տէօնէն աղչամ օլույօր :

— Մեղայ , այգըրը արզուլէմիշ իմ տիր սէնի , սան
ֆասօն կէօրիւշիւրիւղ , պիր ֆամիլեա կիւզի իք :

— Մէրսի , օ սիւրն զաթըղընը տըր :

— Յանի պու կիւն տէ կէօզիւքմէյէլիտիմ միւճէրէտ
կղեմէսի կէօնտէրէճէլիտիմ , աճապա կէնճ նէ օլտու տէ-
յիւ : Պիր հանտան Ֆանի պաշըմըն էթինի եէյօր , մամա
պու աղչամ թօփլանալիմ տա էյլէնէլիմ , աօքթօրը տա
տալէթ էտէլիմ տէյի , քա պէն պիր թիւրիւ ճէսաթէթ
էտէմէտիմ : Տէտիմ քի ֆիքրիմտէ Սէրէնա նէ եափար
եափար պիր հօլ ըլա աօքթօրը պուրայա կէթիւրիւ պիր
խապէր կէօնտէրէլիմ տէմէմէ գալմատը չաթ տէյի գա-
փուլու վուրտուն սէն կէլտին :

— Քա խնդ , աօքթօրը պուրայա կէթիւրմէք պիր շէյ
տիր : Սէն եաթաղա կիր , պէն տէ կիտէյիմ աօքթօրը
պիր հօլ ըլա չաղըրայըմ , անճադ պիր լիրա լաղըմ , եա-
րըմ լիրա վիզիթ , եարըմ լիրա տա ուֆադ թէֆէք մէ-
սարիֆ լաղըմ , աօքթօրտան 10—15 լիրա ալմասը պիր
չէյ տէյիլ :

— Էյի տէտին , պէն կիտէյիմ չիմտիտէն եաթայըմ :

— Ֆանի , եաթաղըմը հաղըր էթ , եանըմա պիր իքի
չուրուպ քուրասը քօ , սալօնու տիւղէլթ , օլա պիլիր քի
իշ սուարէյէ տէօնէր , կաղ լանպալարընը ունութմա :

— Ա վօթըր օրտըր , սիւր լը չան , սուարէ սիւր :
Կղեմէսի քասապա եօլայալըմ պիր աղ քիւլպաստիլիք
վէ ուֆադ թէֆէք ալսըն կէլտին :

— Կղեմէս :

— Կէյիւն մասմազէլ :

— Շուստան գասապա կիթ պիր աղ էթ ալ , կէլիր-
քէն պաղալա ուղըր տա պիր գուլու ստագօղ ալսան :

— Փէք էյի , դուշ կիպի զալուշըրմ :

— Մասմազէլ պիր աղ բաղը ալայըմ մը :

— Ալ :

— Պիր գուլու տա Ս. Յակոբ գանվէսի ալայըմ մը :

— Աման , իշտէ արթըգ օրալարընը պանա տանըմա ,
սէն պէնտէն փէք էյի պիլիրտին :

— Զաթ , չաթ :

— Քա աօքթօրըն չալըշնա պէնզէյօր :

— Պուլուրուն , Միւսիւ աօքթօր , պիր աղ տահա
կէլմէյէլիտին Քաթին էլտէն կիտէճէլիտի :

— Նէրէնիզ աղըրըյօր մասում :

— Ալա պիլմէմ , նասըլ սէյօյ ... լէ ... յիմ ... նէֆ...
էսիմ քէսի ... լի .. յօր եիւրէլիմ օյնատը՝ նէ օլտու ,
չարի չարի չարիւյօր :

— Աղնատըմ , պէն չիմտի պիր բէչէթա վէրրիմ ,
եարըն ստապա՝ այաղա գալգարսըն , ումուր էթմէ , պիր
չէյ հօգ , նալըրն էյի , պէնզիլին զարարը հօգ , իշտանն
նասըլ :

— Սապանասն պէրի աղըրմա չէօփ գօյմատըմ :

— Աման միւսիւ աօքթօր թէչիլքէսի վա՞ր մը :

— Եօգ , հօգ , էվէլ Ալլահ պիր շէյ հօգ , իլլէ օ բէ-
չէթայը վէրտիքտէն սօնրա իւսթէ տէ կէլէճէք , թէէս-
սիւֆ էթմէյին (վար կ'իշնէ) :

— Տօքթօր էֆէնտի , պուլուրուն պիր գանվէ իլին :

— Թէչէքքիւր իտէրիմ , վաղթըմ հօգ , պաչգա վա-
զըթ :

— Պէշ տաղիգէ միւսատէնիզ հօգ մու :

— Կիւղէլ խաթըրըղ իշիւն պէշ տաղիգէ տուրա
պիլիրիմ :

— Մէրսի , պիզի օպիթէ էթտինիզ :

— Միւսիւ աօքթօր մասում Գաթիւք սիւրն իւզէրի-
նիգէ օ գատար-թէվէճիւհիւ վար քի : Պու վէսիլէ իլէ
ֆաղըրլանէյէ թէչիլքիլիգտէ նէ եափաճաղըմըղ պիւ-
էմէյօրըղ , թաամը պիլիքտէ էթմէմիզի իրճա էտիյօր ,
հէր նէ գատար սիգէ լայըգ պիր շէյ հօգսա աֆ էտէր-
սինիզ տէյօր :

— Կրան մէրսի , ֆագաթ սիգէ գանվէթ էթմիշ օլա-
ճաղըղ :

— Զանվէթիւք պիր շէյ հօգ , պիզէ պէօյիւք պիր
հիւրմէթ էթմիշ օլտունուգ , մէրսի , պու ինսանիյէթիլիզ
իլէ , աճիլէրի մէմուուն ու մէսրուր էթտինիզ :

— Պուկուրուն , սիգ չու թարաֆա օթուրուն մա-
տամ Սէրէնա , սիգ տէ աօքթօրուն գարըսընա կէչին ,
Քաթիւք տուտու աօքթօրըն եանընտա օթուր :

Տօքթօրը կ'առնէ թուղթերը ձեռքը եւ կէս ժամու մէջ քովը գտնուած 20 ոսկին կը հատցնէ :

— Մատմազէլ, բէշէթայը ետփառըսընը՝ դ մը :

— Խայր, սապահ ետփառըսընը՝ դ մը :

— Բէշէթայը պիր պանա կէթիրին, պիր սըփարըշըմ վար, էքսէսինէ հազսիւրմ, էօյլէ կէօնաէրինիզ :

— Բէք էյի :

— Շիմտի իւճ իլէ 20 լիրա կէլէճէք, զահմէթ օլուր սիզէ, պիր ազ պանա կէթիրին :

— Միւսիւ տօքթօր, 20 լիրայը նէ՝ ետփառագսընը, քեազըտ տըր տէօնէր, կէնէ գազանըսընը :

— Վարսըն հանըմտա պուլունտուն :

Մեր տօքթօրը բէշէթային ետեւը պօնօ մը կը զրէ դեղագործին ուղեւալ առ ժամայն վճարելի, որն որ կը վճարէ :

Մինչեւ գիշեր այսպէս շարունակելէ հաջորդ, տօքթօրը 20 ոսկի եւս պարտական կը մնայ, որուն համար բէշէթայի թուղթի մը վրայ պօնօ մ'ալ կը զրէ ու կը ձգէ մեր ակամայ հիւանդին տունը :

Սիրիլի Տօքթօր, եթէ դուք մարմնական հիւանդութեանց վրայ ծանօթութիւն ունիք, Մաղիկէն ալ սորվեցէք բարոյական հիւանդութիւններն : Մի խորհիք բէշէթան պօնօի փոխել, որն որ ձեր քսակը կը հիւանդացնէ եւ ձեր այցելած հիւանդը իր ակտին մէջ կը քաջալերէ :

Տեղի անձկութեան պատճառաւ «Հարսնիքի» Եւրոնակութիւնը յառաջիկայ թուով :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարքն՝ Ա. Գործակատար Տէր-Ներսէսեան Տիգրան էֆէնտիի հետ Երեւնայի օրը Կայսերական Պալատ երթալով, Ա. քարտուղար Թահսին պէյի հետ տեսակցեցաւ :

— Թօփհանէի Կայս. նպաստամատոյց Յանձնաժողովին կողմէ խրկուած 2200 ոսկիէն հետեւեալ տեղերուն համար ալ մասնաւոր բաժիններ հանուած են : Բաղէշի համար 100 ոսկի, իսկ տեղւոյն Մանկանոցին 30, Շապին Գարահիսարի 25, Մարաշի 100, Ֆրնուզի 25, Էլպիստանի 25, Չորք-Մէրզմէնի 50, Եղեւսի 95, Հաճընի 50, Տրապիզոնի 25, Չարսանձագի 50, Արապիլի 70, Չմըշկաձաղի 50 եւ 150 ուրիշ վայրերու :

— Ս. Պատրիարք Հայրն Հինգշաբթի առաւօտ այցելութիւն տուաւ ի Պէշիքթաշ Բարձր. Յարութիւն փաշա Տատեանի, եւ ինչ ինչ խնդրոց մասին խորհրդակցելէ յետոյ, Ղալաթիոյ խորհրդարանն իջնելով նախագահեց Սահմանադրութեան վերաքննիչ Յանձնաժողովին :

— Գործութեամբ կը լսեմք թէ Պիլէճիկի վիճակին մէջ հայագնի հանգանակութիւն եղած է ի նպաստ տնտեսական տազնապի ենթակայ եղող գաւառաց, 3240 զուրուշ հաւաքուելով յանձնուած է Ս. Պատրիարք Հօր :

— Այլազովսքի իր բոլոր նկարներուն ցուցահանդէսը կազմակերպած է Օսկուայի մէջ, հատոյթն յատկացնելով նոյն քաղաքի աղքատներուն : Բացումն յառաջիկայ շաբթուն տեղի պիտի ունենայ :

— Բարձր. Նուպար փաշա որ այժմ Բարիզ կը գլուխուր, ի մօտոյ Եգիպտոս պիտի վերադառնայ :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հաշտութիւնը կնքուեցաւ անցեալ շաբաթ օր :

— Մայրաքաղաքս հասած եւ Բ. Դրան հաղորդուած հետազոտի կը ծանուցանեն թէ վարչապետ Մ. Ջափիս յայտարարեալ է որ Հելլեն կառավարութիւնը Կ. Պոլսոյ դեսպան պիտի կարգէ Մալրոգորտաթօ իշխանն, իսկ Մ. Սթէֆանու իբրեւ պատուիրակ պիտի մնայ այլեւայլ պայմանագրութեանց վրայ կատարելի բանակցութեանց համար, եւ Բ. պատուիրակ մը իրեն պիտի աջակցի : Դեսպանատան պաշտօնէից անուանումը տեղի պիտի ունենայ երբ Երեսի. Ժողովը վաւերացնէ հաշտութեան Դաշնագիրը :

— Մեծ տէրութեանց Կ. Պոլսոյ դեսպանը հրահանգ ստացեր են փութացնել Կրետէի խնդրոյն կարգադրութիւնը :

1898

Գ Ր Պ Ա Ն Ի

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ - ՕՐԱՑՈՅՑ

Լոյս կը տեսնէ քանի մը օրէն, բայ ի Օրացուցական ամէն մանրամասնութենէ կը պարունակէ երկաթուղւոյ, տեղական եւ օտար թղթատարաց, զրօշմաթղթի եւ Պօնօի վերաբերեալ շատ կարեւոր գիտելիքներ :

Յուշատետրը է եւ գեղեցիկ գրպանի տետր մը, ուր օրուան մանր հաշիւք եւն. կը նշանակուին անդ : Մէն մի երես 2 օրի բաժանեալ է եւ տաճական տող բաց ձգուած :

Գին լաթակազմի 2 1/2, նոյնը ոսկեզօծ, մատիտի տեղ եւ քառթի ձգտան 4 զրշ, նոյնը ամբողջ կաշի 7 1/2, նոյնը ընտիր թղթի վրայ տպուած 15 զուրուշ : Մաղիկի բաժանորդաց կը խրկուի առանց փոստի ծախքի :

Կեդրոնատեղիք, հրատարակչին՝ Զ. Թորոսեանի գրատունը, Չագմագճըլար վայրէ խան, եւ Պաղտատեան գրատուն՝ Սուլթան Համամ թիւ 14 :

Շատ գնողներու մեծ զեղչ կը տրուի, 100 օրինակի յանձնարարութեան համար սովորականէն 15 % աւելի զեղչ :

Արտուածք Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ

ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԸՆԱՆ

(Նախկին ՊԱՂՏԱՏԻՍԱՆ Տպարան)

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ 14.